

1800
1703
24
21
DISPUTATIO THEOLOGICA SOLENNIS,

De
PECCATO
SUB SPE VENIÆ
COMMISSO,

ad Rom. VI.

QVAM,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO

FRIDERICO AUGUSTO,

PRINCIPE REGIO, ET ELECT. SAX. HEREDE,
ETC. ETC.

SUB PRÆSIDIO

JO. GEORGII NEUMANNI,

SS. THEOL. D. PROF. PUBL. ALUMN. ELECT. EPHORI,
ET ACADEM. BIBLIOTHECARI,

PRO SUMMIS IN THEOLOGIA HONO-
RIBUS CONSEQUENDIS,

DEFENDET

M. FLORIANUS Stepperbein/

Hactenus Scholæ provincialis Jeveranæ Rector, nunc vero Consiliarius
Ecclesiasticus Servesta-Anhaltinus, Jeveranarum Ecclesiarum Superin-
tendens, & Pastor Primarius oppidanus designatus,

ad th. 29. Jun. A. O. R. cl. 1703.

Horis ante - & pomeridianis.

DENUO EXCUSA.

WITTEBERGÆ, Literis MEYERIANIS, 1703.

LIBRARY

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

§. I.

Peccatum aliud alio esse gravius, jam olim adversus Stoicos, &, qui in horum abiere sententiam, evictum est. Tamen enim æqualis omnium peccatorum *ἀνομία* sit, & qui in unam impingit legem, totius simul decalogi evadat reus, Jacobo teste, *c. II, 10.* tamen in ipso met reatu, cum culpæ, tum pœnæ, certi quidam gradus sunt, quibus fit, ut aliis atrociora, aliis mitiora supplicia decernantur. Et hujus quidem reatus discrimen Christus ostendit, ubi decalogum a corruptelis Pharisæorum vindicat: *Dico vobis, quod, quisquis irascitur fratri suo temere, reus erit iudicii; quicumque vero dixerit fratri suo, Racha, reus erit concilii: quisquis autem dixerit, fatue, reus erit incendii gehennæ, Matth. V. 22.* Distincta enim hæc pœnarum genera diversitatem reatus haud obscure indicant. Itaque peccata nonnulla *festuca*, alia vero *trabi* assimilantur, *Matth. VII, 3.* Ac proinde in servum, qui voluntatem heri intelligit, neque tamen facit, gravius constituitur supplicium, quam qui illam non cognovit. *Luc. XII, 47.* Quin & cum Sodomæis mitius aliquando, quam cum Capernaitis, actum iri, Christus pronunciat, *Matth. XI, 23.*

§. II.

Ac gravioribus quidem peccatis haut dubie accensendum illud venit, quod *sub spe veniæ consequenda* committitur, & ab Apostolo *C. VI. ad Rom.* graphice delineatur, τί ἐν ἐρῶμεν: ἐπιμενόμεν τῇ ἀμαρτία, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; v. 1. & v. 15. τί ἐν; ἀμαρτήσωμεν, ὅτι ἐκ ἐσμεν ὑπὸ νόμου, ἀλλ' ὑπὸ χάρι; μὴ γένοίτο. *Quid igitur dicemus? Manebimus in peccato, ut gratia abundet? Absit. It. Quid igitur? peccabimus, quod non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.* Non est, quod textum subjiciam integrum, aut *κατὰ ὁδοῦ* interpreter, cum omnibus obvis ille sit, & a præstantissimis interpretibus explicatus abunde. Quæ tamen ad existentiam juxta & naturam hujus peccati faciunt, breviter ex hoc loco ostendemus.

§. III.

Existentiam hujus peccati Apostolus prolixè demonstrat, sive Elencticam ejus concionem, sive paræneticam respicias. Nam, cum de gratia peccatis prævalente oraculum edidisset: *Ubi exuberavit peccatum, ibi magis exuberavit gratia c. V. 20.* Pseudapostoli, vel, quicumque fuerant, hostes Evangelii, gemina objectione hanc assertionem impugnabant, quarum altera ex hypothesi impiorum, atque secure viventium, v. 1. altera vero ex mente justificatorum, & in fide persistentium ducebatur, v. 15. Ac prior quidem illa in hunc modum concipi posse videtur: *Quorumcumque peccatis augetur & illustratur gratia Dei, iisdem in peccatis libere permanere, & sub spe gratiæ recuperandæ perseverare licet: Atque impiorum hominum peccatis augetur & illustratur gratia Dei, Ergo. Majorem* haut dubie probabant ex eo, quod peccatum sit medium

dium amplificandi gratiam DEI; jam, *qui vult finem*, (gratiam DEI) *idem debet velle media ad finem ducentia* (peccata.) Minor autem oraculo Paulino nitebatur jam antea allegato. Verum ad hanc sophisticationem responderet vir *Θεός πνεύς* in initio, illationem negando: *μη γένοιτο, abst!* id quod tantumdem valet, ac si dialectice dixisset: *nego connexionem majoris*. Deinde haud obscure eandem limitat: *Quorumcunque peccatis*, tanquam mediis per se bonis, & ad gratiam divinam proportionatis, *augetur gratia Dei, iis demum perseverare in peccatis licet*. Nam regula adducta sensus genuinus hic est: *Qui vult finem, eidem quoque de mediis dispiciendum est, non illicitis, & per accidens ad finem reductis, sed licitis, & per se ad finem ordinatis*; Non enim sunt facienda mala, ut inde veniant bona, ceu Paulo ante docuerat Apostolus, *c. III, 8*. Itaque hinc concidit minor Propositio: quandoquidem impiorum peccata non sunt media *per se bona*, & ad augendam Dei gratiam ordinata, sed *per accidens* fit, divinaeque sapientiae argumentum est, quod medium per se non bonum, ad salutarem tamen finem convertatur, atque hinc exuberantia gratiae divinae illustretur. Denique thesin suam, quae hac erat: *non ex fiducia gratiae in peccatis perseverandum esse*, uberius confirmat. Ac primam quidem rationem ducit *ab impossibili, scilicet morali*. Quam enim fieri non potest, ut qui mortuus est, simul vivat: tam quoque *ἀδύνατον* censet, ut, qui peccato moritur, in eodem simul vivat, *vers. 2*. Ut enim *de facto* id contingere possit, tamen ex debito & consilio divino, fieri haud posse docet; id quod *moraliter impossibile*, cum Philosophis, appellamus. Idem & res ipsa comprobatur. Nam gratia Dei *ad penitentiam invitat*, *Rom. II. 4.*

contra vero impietas in peccatis perseverans, hominem a poenitentia retrahit ac repellit. Iterum: gratia reatum culpæ simul, ac poenæ tollit, *Rom. III, 24.* ex adverso autem peccatum eundem accendit & auget. Atque hoc Apostolus elegantissima phrasi, a morte hominis sumpta, explicat. Utri enim mors corporalis nos privat actionibus vitalibus; ita quoque mors spiritualis nos privat actionibus peccaminosis. Nam *mori peccato*, h. l. idem est, ac a reatu peccati absolvi. *Conf. v. 4. nec non renovari*; ideoque verbo *mortificationis* alibi effertur, *Col. III, 5.* Aliud autem est, *mori peccato*, in casu sexto, aliud in casu tertio. *Mori peccato*, in casu sexto, seu, quod idem est, *mori in peccato*, est ab eodem superari, tandemque per peccatum perire, *Job. VIII, 21. 24. Eph. II, 5. Col. II, 13.* Contra vero *mori peccato*, in casu tertio, est peccatum superare; *vivere autem peccato*, est eidem indulgere. Neque vero hinc omnimoda peccati sublatio adstruitur, ut pontificii contendunt. Nam sicut *non mori legi*, *Gal. II, 18. 19.* non est expertem plane legis esse, sive omnem legis sensum penitus exuisse; sed rigori legis non esse subiectum, nec maledictionem eius experiri: Sic *mortuum esse peccato*, est a reatu & dominio peccati liberatum esse, non autem peccato ejusque sensu penitus vacare; siquidem justificati adhuc quotidiana mortificatione opus habent, ut magis magisque ab eadem liberentur, ceu præclare observat B. Calovius, *Bibl. Illustr. ad h. l. Alterum argumentum* Apostolus a medio salutis, scil. Baptismo, petit. *An ignoratis, quod, quicumque baptizati sumus in Christum Jesum, in mortem ejus baptizati sumus? v. 3.* Nervus concludendi in hoc consistit: In baptismo Christum induistis, ceu justitiæ tegumentum, *Gal. III, 27. Ef. LXI. 10.*

i. e.

i. e. meritum passionis & mortis vobis appropriastis, ut Apostolus phrasi, *in mortem baptizari*, indigitat: Ergo turpe foret, per dominium peccati, tanti hujus beneficii jacturam facere. *Tertium* argumentum a statu exinanitionis & exaltationis depromitur. Habet hoc in more Apostolus, ut cum in studio parænetico versatur, ex actibus exinanitionis & exaltationis Christi ducat rationes, *conf. Gal. III, 19. c. V, 24. Phil. II, 4. s. seqq. Col. II, 12, 13. seqq.* Ita h. l. sepulturæ meminit, *v. 4.* atque in hunc modum colligit: Sicut sepultura Christi obsignaculum & argumentum erat mortis exantlatæ, reatus finiti, & execrationis ablatae: ita *vos conscripti estis cum Christo, per baptismum in mortem*; i. e. Baptismus vobis quoque collatus fuit, velut obsignaculum, ad mortem peccati, atque sublationem reatus & execrationis, declarandam, *2. Cor. V, 15. 16.* Itaque vel hoc nomine peccatum reviviscere & denuo regnare ne patiamini. Simile quoque enthymema promit ab *actu resurrectionis*: Christus est excitatus a mortuis, per gloriam Patris, ut vitam gloriosam ingrederetur; nec peccatum ullum jus amplius in illum obtineret; Ergo & vos, excitatos veluti a mortuis, *in novitate vitæ ambulare decet, v. 4.* Sed unde vires, ut novam inchoemus vitam? respondetur, ex Baptismo, hic enim fecit, *ita, ut* baptizati, in novitate vitæ ambulare queamus, *v. 5.* cetera quæ in textu occurrunt, argumenta luce sua radiant, ut tandem ex his omnibus Apostolus concludat: *ne regnet igitur peccatum in mortali corpore vestro, ut obediat illi per cupiditates ejus: neque accommodetis membra vestra arma injustitiæ peccato, sed accommodetis vosmet ipsos Deo, veluti ex mortuis viventes, & membra vestra arma justitiæ Deo, v. 14. 15.*

§. IV.

§. IV.

Altera, quam diluit Apostolus, objectio, spectat ad *Justificatos*, quos ita alloquitur: *Vobis peccatum non dominabitur: non enim estis sub lege, sed sub gratia, v. 14.* Atque hinc novum movebant dubium adversarii: *Quid ergo? peccabimus, quod non sumus sub lege, sed sub gratia?* Sunt ex nostratibus, qui non novam, sed repetitam tantum objectionem hanc ipsam esse existimant, sed nolim Apostolo in argumento tam arduo affingere *ταυτολογίαν*. Rectius Melanchthon, Calovius noster, Cornelius a Lapide, aliique plures hanc objectionem plane distinctam ab altera, agnoscunt, & a *statu justificatorum* petitam esse censent. *Dixisti, o Paule, nos non esse sub lege, sed sub gratia, ideoque peccatum nobis non posse dominari; ergo licenter & impune legem transilire & peccare possumus, atque indulgere nostris concupiscentiis & peccatis, quia liberi sumus, & quicquid faciamus, peccatum nobis dominari nequit: sed nos potius peccato & concupiscentiis dominabimur, si pro lubito eas accersamus, vel repellamus, hoc enim est argumentum Libertinorum etiam modernorum, verba Cornelii a Lapide sunt, Comm. ad b. l.* In terminis vero evidentibus ita colligeres: *Quicumque non sunt amplius sub lege, sed sub statu gratiae, illi, velut securi de gratia DEI, concupiscentiae frena laxare impune possunt: At qui Justificati, juxta doctrinam Paulinam, non sunt amplius sub lege, sed sub gratia; Ergo. Major aliquam veri speciem vel inde habet, quia lex est agendorum norma, ex qua & agnoscitur peccatum, & homo de peccato arguitur: qui proinde non amplius sub lege vivunt, eosdem quoque lex nec arguet, nec condemnabit. Ubi enim non est lex, ibi nec transgressio legis, Rom. IV, 15. Minorem*

rem suppeditaverat Apostolus: *Non estis amplius sub lege, sed sub gratia.* Verum etiam hoc discutit Apostolus, & particula sibi familiari negat *Majorem*: *μη γένοιο, absit, hoc inde non sequi*; addita quasi limitatione in hunc modum: *Quicumque absolute & simpliciter amplius non sunt sub lege, sed sub gratia, illis demum impune peccare licet.* Jam vero de justificatis id affirmari non potest; nec sententia Paulina id intendebat. Tamen enim ratione *maledictionis & rigorose exactionis*, non amplius sub lege sint justificati, quod assererat Apostolus, qui eodem sensu, *Iusto legem non esse positam*, inquit, *1. Tim. I. 9.* tamen adhuc sub lege sunt, cum ratione *directionis*, tum quoque ratione *obedientiae & observationis.* Unde & legem dominari dicit homini, *quoad vivat, Rom. VII. 1.* ac praeterea debitorum legis appellat fratres suos, utut jam justificatos. Breviter: *Justificati non sunt ἰσόνομοι: neque tamen ἀνομοι, sed potius adhuc ἔνομοι.* i. e. ad conformem legi vitam obligantur. Atque hanc assertionem ulterius confirmat Apostolus, ac primum argumentum peti a vi relatorum: *Quemcumque dominum quis agnoscit, eidem quoque obsequium praestare tenetur, v. 16.* jam vero justificati Christum agnoscunt dominum suum: Ergo eidem quoque obsequium debent. Secundum a dignitate verbi Evangelici desumit: *per gratiam DEI traducti estis in formam doctrinae Evangelicae, v. 17.* Ergo dignam Evangelio vitam agere oportet. Tertium a statu prioris vitae depromit: Justificati a peccati reatu liberati sunt, & justitia Christi donati, *v. 18.* Ergo conjungere eandem cum injustitia minime convenit; *quod enim consortium est justitiae cum injustitia?* *2. Cor. VI. 14.* Quartum argumentum a fructu prioris vitae fluit: Justificatos pu-

B

tet

det & pœnitet vitæ transactæ, quæ membra immunditiæ præbebant ad aliam & aliam iniquitatem, v. 19. ecquis ergo ita sibi male consulat, ut redire velit ad vomitum priorem? Quintum a fine peccati: finis ultimus mors est, v. 15. nemo autem volens ruit in mortem: ergo hominis justificari non est petulanter & contra conscientiam peccare. Sextum a consequenti justificationis peritur, scilicet Sanctificatione, & quæ hanc excipit, vita æterna, v. 22. ecquis vero hujus curam non habeat? Tandem vero ad Prævisam objectionem: Si ex sanctimoniam fuit beatitudo, ecquid opus est gratia & merito Christi? illico respondet: peccatum quidem mereri mortem, veluti mercedem; at vitam æternam gratis & citra meritum donari; unde epiphonemate perquam significanti concludit: *Stipendium quidem peccati mors est; donum autem DEI, vita æterna, per Christum Jesum, Dominum nostrum, v. ult.* Tanta quidem mole argumentorum premebat adversarios suos Apostolus, ut evinceret, Evangelium nequaquam asylum quoddam securitatis esse, quin potius hominem, cum impium & Epicureum, tum regnitum & justificatum ad sanctimoniam, per illum invitari, adeoque legem hoc pacto, vel maxime stabiliri.

§. V.

Equidem non obstat, quod conclusiones Apostoli dominium saltem peccati seriant, & iteratæ illæ persuasiones eo spectent, ne regnareone dominari sibi peccatum patiantur auditores, unde & nonnulli sub notione peccati regnantis istud comprehendunt, nec seorsim explicant, imo, ne peculiari quidem nomine distinguunt. Verum, ut ut facile concedamus, peccatum regnans, *synonymum Logicum* esse hujus ipsius peccati, adeoque de ratione communi

ni

ni peccati regnantis participare, negamus tamen, esse *synonymum Grammaticum*, & cum eodem specificè convenire. Nam differunt initio, *ratione subjectorum*, Peccatum regnans cadit in irrogenitos, at non peræquè peccatum sub spe gratiæ commissum, quippe quod omnis gratiæ salutaris ignari sint gentiles. Quin & ex regenitis quidem evadunt athei indurati, desperabundi, in quibus regnare peccatum & tyrannidem suam exercere nemo negaverit: at vero cum hi ipsi vel nauseent DEI gratiam, vel penitus de ea desperent, haud quaquam illos sub spe gratiæ peccatum committere dixeris. Differunt præterea *ratione formæ specialis* peccatum regnans in actuali laxatione præva concupiscentiæ, consistit: at vero hic non sufficit laxare frena concupiscentiæ, sed insuper inanis accedit persuasio de gratia DEI, vel retinenda in actu peccaminoso, vel tamen iterum recuperanda; quæ determinatio hoc peccatum ab altero satis distingvit. Ex quibus adeo conficitur, non simpliciter cum peccato regnante retrocurrere hoc peccatum, sed, ut distinctam quandam speciem, sub illo contineri: & Apostolum adeo, cum a peccati dominio suos revocat, eadem opera, unoque velut complexu, hæc ipsam quoque, quam ante diserte nominaverat, peccati regnantis speciem rejicere ac detestari.

§. VI.

Sed, ut naturam hujus peccati aliquanto expendamus penitius, ex legis methodo, definitionem præmittemus, ut ea, veluti cynosura, ad explicationem rei uberiorem deducamur. *Est itaque peccatum sub spe veniæ commissum, nihil aliud, quam peccatum regnans, quo homo regenitus, sub spe vel retinendæ, vel certo recuperandæ gratiæ, concupiscentiis car-*

nis ita indulget, ut ne a gravioribus quidem delictis sibi temperet, ad bonum aliquod imaginarium consequendum; quo tamen fit, ut, nisi vera subsequatur penitentia, aeterna excidat salute. Alio quodam nomine dixeris abusum gratiae divinae: Item temerariam persuasionem impunitatis, & cum practicus auctoribus nostris, die Sünde auf Gnade

§. VII.

Itaque Genus istius Peccati constituimus peccatum regnans. Multo enim latius hoc patet, nec tantum nomen, sed definitionem quoque τῆς ἐξουσίας huic peccato, ceu speciei, communicat. Quae proinde res postulat, ut ipsius peccati regnantis naturam quoque nonnihil evolvamur. Peccatum regnans haud dubie inter actualia peccata referendum est. Vitiosos enim actus vel ipso nomine suo sistit, quo regni, dominii & tyrannidis actiones multo efficacissimae describuntur. Neque tamen desunt inter Theologos, qui sub divisionem hanc ad Originale peccatum referunt: Ita B. Meisnerus, proprie loquendo, inquit, haec peccati distinctio in regnans & non regnans, non est distinctio peccati actualis, sed peccati originalis. Hoc enim duplicem habet conditionem; vel dominatur, vel mortificatur, id quod de actuali peccato dici nequit. Originali enim soli competit vel regnare in corpore, vel non regnare, sed supprimi. Anthropol. Dec. I Disp. IX. Qu. 1. §. 2. Quem sequitur B. Koenigius noster, Peccatum regnans non est synonymum, inquit, peccati voluntarii; Nam si phrasis Biblica, Rom. VI. 12. accuratius consideratur, tō regnare & non regnare peccato saltem originali, non actuali, tribuitur. Illud igitur regnare dicitur, quando homo ejus irritationibus obsequitur; non regnare, quando ejus concupiscentiis obex ponitur L. de Pecc.

§. 117.

§.117. Uterque ad hunc Apostoli locum provocat, eundemque de concupiscentiæ originalis eruptione saltem & motu interpretantur. At plerique alii peccatis actualibus, & mortalibus quidem, hanc distinctionem subjiciunt. Hutcherus certe in *Locis CC.* p. 351. Gerhardus, *L. de peccato* §. 103. Dietericus etiam in *Instit. Catech.* p. 252. ad actualia peccata hanc distinctionem referunt. Hulsemanus autem pro hac sententia contendit ac dimicat, *circa distinctionem*, inquam peccati actualis in regnans & non regnans, in mortale & veniale, *advertendum est, quæquam unumquodque peccatum mortale, naturali suo demerito expellat inhabitantem Spiritum S. non possit tamen affirmari, quod illico unicus ille actus evadat in peccatum regnans & actu secundo ac semper expellens Spiritum S. adoptionis, seu sensum gratiæ justificantis.* Regnans enim peccatum non tam a vehementia & violentia superantis appetitus, quam a frequentia & continuatione dominii sic denominatum est. *Lapsus in peccatum contra conscientiam non illico dicitur peccatum regnans, sed duratio & continuatio, quando stimulantæ affectui vel plane non resistitur, vel tepide & frigide resistitur, nec vitatur peccandi occasio per gubernationem locomotivæ. i. e. per fugam loci, temporis, personarum ad peccati iterationem, vel continuationem irritantium.* *Vindic. S. Script.* p. 274. Difficultas in duobus potissimum momenti consistit, primo, an quodvis peccatum regnans actuale & voluntarium sit, quod affirmandum duxerim per hunc textum. Nam a) scopo Paulino repugnat, exigere tot argumentis a regentis, ut ab emanationibus peccati originalis liberentur: cum semet ipsum hoc pacto accusasset,

quippe qui se deprehenderat *carnalem*, & *sub peccatum venundatum*; qui *malum*, quod non velit, tamen *faciat*: qui *legem peccati in membris suis rebellantem* & *captivantem sese deprehendat*, ut nec ab ea liberari queat, Rom. VII, 14. 20. 24. Turpe autem est doctori, si culpa redarguat ipsum. b) Peccatum, de quo agitur, per integrum fere Caput, cum dominio comparat Apostolus; dominari autem & imperium regere, actionem longe gravissimam esse, quis nescit? Sicut ergo parum est educere copias, & primum imperum facere in urbem; summum contra negotium occupare provinciam & regnare: ita quoque peccatum originale pravos quidem motus excitat, sed actuale illud longe gravius est, quod omnibus hominis partibus, velut armis, utitur; ut, manu ad verbera, lingua, ad obtrectiones, oculis, ad vanitatem, atque his dimicat, favit, & in reclamantem conscientiam dominatur, id quod phrasēs innuunt: *Manere in peccato*, v. 1. *Vivere in peccato*, it. *quod regnet peccatum in toto mortali corpore: dominetur, homini, &c.* c) Voluntarium autem & cum deliberatione conjunctum esse, vel hinc docetur, quod *obedire homo dicitur peccato ad cupiditates suas*, v. 12. Id quod consensum voluntatis arguit; quod *accommodare membra dicitur, ut fiant arma injustitiæ ad perpetrandum peccatum*, v. 13. item quod *præbeat membra impuritatis, ad aliam atque aliam nequitiam*, v. 19. & *magis caveat* autem, quod sistere, addicere, exhibere notat, actionē proæreticā clare demonstrat. Ac ista quidem proæresis ante peccatum, cum quadam subinde lucta & repugnantia conjuncta est, quando quidem regniti h. I. ser- vis comparantur, qui antequam se penitus dominio subji-
ant,

ant, reluctari solent, *Gal. V. 17.* post commissum vero peccatum, quædam complacentia succedit, quam textus noster feruile obsequium, *v. 19.* Scholastici *morosam* (continuum) *delectationem* vocant. *vid. Amicus cursu Theol. T. III. p. 206.*

S. VIII.

Altera vero difficultas, quæ animos quorundam distrahit, huc redit: utrum *duratio & habitus* ad naturam peccati regnantis ut sic, requiratur? Quod constanter asserit B. Hülsemannus, quando tum demum peccatum voluntarium, regnans esse dicit, *cum duratio & habitus accedat, Prælect. in F. C. p. 353.* Atque in hoc se præuiam habere Scripturam existimat: *Peccati regnantis per iphrases, inquit, semper includunt durationem aliquam, & continuationem peccati contra conscientiam, ipsique peccantes describuntur, non tanquam semel decepti, vel etiam superati, tyrannide affectuum suorum, sed tanquam perpetua continuatione, serui aut uxores quasi peccati, Rom. VII, seqq. tanquam, qui obtorpuerunt, & alacritatem resistendi amiserunt, ut vel nunquam, vel impotentissimi reluctentur peccato, Ephes. IV, 19. ib.* Nec diffiteor hanc ipsam jam dudum mihi arrisisse sententiam, siquidem popularis illa est, & practicis potissimum auctoribus recepta. Sedenimvero, cum recogitem, & illum dici Regem, vel consulem, qui in regimine ne diem quidem integrum transegit, nec illum regis potestate destitui, qui regnandi prudentiam nondum acquisiuit, existimo, peccatum regnans ut sic, præscindere ab illa temporis circumstantia, & habitus continuatione, nec proinde ad essentiam ejus pertinere, sed esse tamen indivulsa ejus attributa, & veluti gradus, ex quibus hoc peccatum vel maxime dignoscatur & dijudicetur. *Neque vero ideo negari debet*

bet peccatum aliquod regnans, quod ad breve tantum tempus sibi rapiat & usurpet dominium, B. Calovius inquit, *Theol. Apostol. p. 309.* Quin potius, peccatum regnans habet suos gradus, prout dominium carni concessum, vel continuatur, vel citius inhibetur, ut B. Carpzovius loquitur in *Disp. Isagog. p. 709.* Unde Feuerbornius, in *Disp. adv. Robertum Sarisburiensem*, distingvit inter peccati regnum & inter gradus regni: Illud in *ἄραξῃ*, dum peccato scilicet obedimus, hos vero in majori minoriqve successu collocat *Opp. p. 1957,* Nec aliud ex textu nostro colligitur. Nam, cui vos ipsos accommodatis servos ad obediendum, ejus servi estis, *v. 16.* Jam assamo: *Qui* secundum carnem vixerint, illi accommodant se ipsos ad obediendum peccato: Ergo, qui secundum carnem vixerint, sunt servi peccati, & committunt peccatum regnans: Iterum: a quo quis superatus est, ejus servus factus est, *2. Petr. II, 19.* Atqui, quando renati committunt opera carnis, tum a peccato superati sunt; Ergo quando renati committunt opera carnis, tum peccati sunt servi, & peccatum ipsis dominatur. Ceterum hujusmodi peccator sive renatus, sive irrogenitus sit, in delictis mortalibus sibi placet, soporat conscientiam; Spiritus S. gratiam repellit & excutit, tandemqve condemnationem aeternam incurrit, nisi subsequatur conversio.

S. IX.

Atqve hæc omnia in peccatum sub spe venia commissum quoqve confluunt, &, velut communia, sub sua specie continentur. At existunt tamen illius condiciones quædam singulares, quæ nunc evolvendæ restant. Ac primo quidem non nisi ad regenitos extendendum hoc peccatum esse

esse existimo; sive jam statu gratiæ exciderint, sive in illo persistant. Qvi enim a notitia gratiæ Evangelicæ prorsus alieni sunt, illius sibi spe ac fiducia blandiri haud possunt. Atque hoc de irrogenitis ac paganis notius est, quam ut prolixè debeat confirmari: *siquidem alienati sunt a republica Israelis, & extranei a testamentis promissionis, spem non habentes, imo à Deo in mundo, Epb. II, 12.* Ceterum, quod regenitos atinet, vicissim illos ex Apostoli mente distingvo. Sunt enim, qvi peccatis indormiunt, & gratia Dei turpiter abusi, vocem Epicuream repetunt: *manebimus in peccato, ut grati DEI abundet.* Atque huc refero Lamechi exemplum, impii illius & flagitiosissimi hominis, qvi a parentibus rectè institutus, polygamiæ, ac gemini præterea homicidii crimine se polluerat. Cum autem conjuges ipsius hoc nomine contristarentur, metuentes, ne pœna Dei in universam familiam defæviret, gloriatus ille de utroque facinore, respondit: *Qvid tum? occidi virum in vulnus meum, & puerum in plagam meam:* Sed tamen nunquam fiet, ut propterea plectar. Nam Caini, tritavi mei, exemplum me solatur, cui Deus veniam illico impertitus est: *comminatus præterea gravissimam ultionem, qvi manus ei sit illaturus: Septies petetur ultio de Caino, de Lamech vero septuagesies septies, Gen. IV, 2. 3.* quasi diceret: Si tam gravem Deus poenam decrevit interfectori Caini, longe graviorem illi decernet, qvi mihi mortem intentare ausit. Justior enim causâ mea est: Ille occidit fratrem, ego vero religiosus quosdam, & turbatores tranquillitatis publicæ e medio sustuli: quid? si majus est delictum meum, majorem quoque Dei misericordiam erga me fore, confido,

do. Ita verbum gratiæ, quod de Caino exstat, v. 15. depravabat, & sub spe veniæ consequendæ in peccato persistebat. Aliud nunc & paulo luculentius exemplum, in muliere meretrice ostendo, quod latius describit Salomo, *Prov. VII. 10. Ecce, mulier obviam juveni erat ornatu meretricis & corde securo, inquieta illa & vagabunda, quæ per omnes angulos eidem insidiabatur. Hæc complexa & osculata eum est, obfirmavitque facies suas. Quid vero illa placatum sibi Deum fingit, & ad hæc flagitia conniventem; itaque pergit: Sacrificia pro salute hodie feci, ac reddidi vota mea. Ito igitur, inebriabimur amoribus usque ad matutinum; gaudebimus in amoribus, &c.* Non dememnerat quidem illa, Deum expiandum esse pro admissis, sed & pro futuris eundem placatum iri confidebat, adeoque ex hac tam futili persuasione in flagitiis pergebat. In quam sententiam Calovius, *sub Schemate pietatis*, inquit, *allicit, quod sacrificia Eucharistica, ex voto pridem facto, jam obtulerit, & convivium sacrum, pro more, inde apparuit, ad quod juvenem sibi occurrentem invitatum cupiat, & persuadere ei ita vult, se a pietate non adeo alienam, Deumque jam placatum peccatilla hæc venialia non adeo curaturum esse.* *Bibl. Illustr. ad b. I. Conf. B. Geicrus ad eundem.*

§. X.

Præterea nec eorum desunt exempla, qui in statu gratiæ quidem vivunt, attamen per huiusmodi peccatum, gratiæ istius faciunt naufragium. Aaronem intueamur, virum a Deo ipso delectum, quem tamen, constat, in horren-

rendum Idololatriæ crimen, incidisse, *Exod. XXXII, 4.* Mirum dictu, virum tantæ integritatis, & qui ad intimius DEI alloquium admittebatur, a DEO tam turpiter defecisse. Sed cum urgeretur a populo: *Fac nobis DEOS, qui nos precedant*; indulgendum censebat populo rebeli, Deumque verum, cujus tot in gentem Israelis extarent misericordiæ exempla, sacrificiis solennibus, iterum expiatum iri confidebat. Sicque adeo malum admittebat, ut inde evenirent bona; ut recte judicat Joannes de la Haye, *Comm. in Exod. p. 739.* Et quid obstat, quo minus Davidis huc referam delictum? *2. Sam. XI, 2. seqq.* Sane adulterium hoc regnantibus peccatis accensent Hœpferus, *LL. p. 243.* & Feurbornius, *Opp. p. 1956.* Nec profecto dubium est, quin Rex, insignis speciei fœminam conspiciens, colluctatus secum fuerit de crimine perpetrando. Nunquvis autem credat, Regem adeo illuminatum, in delinquendi proposito de recuperanda gratia & consequenda salute non cogitasse? Etiam, cum per aliquot menses, imo annos, in eodem delicto persistit. Sane ad gratiam divinam, cum grande flagitium defleret, illico se recepit, & hanc quidem unam imploravit: *miserere mei, Deus, juxta misericordiam tuam: juxta multitudinem miserationum tuarum, dele prævaricationes meas. Ps. LI, 3.*

§. XI.

Hic velut inter scopulos versamur; quandoquidem oritur quæstio: *An* regenti per ejusmodi peccatum excidant fide, ita quidem, ut ne viva quidem notitia, sed literalis

tantum, adeoque idolum, loquuntur, & umbra saltem fidei, in iis superfit? Alterum aduersus Reformatos, affirmandum, alterum vero aduersus novatores modernos negandum est. Ac contra illos quidem orthodoxi ex scripturis docent, *renatos* quidem & *totaliter* & *finaliter* excidere gratia posse; *electos* vero (quos pro iisdem habent illi) si minus *finaliter* excidant, per *Matth. XXIV, 21. Rom. VIII, 29. 30. totaliter* tamen, per peccata contra conscientiam, gratiam DEI, adeoque fidem, ratione fiducia, ad tempus amittere. Idque exemplis paulo ante adductis abuude confirmatur. Nam nec Idololatæ, nec homicidæ, nec adulteri regnum DEI hereditabunt *1. Cor. VI, 9. 10. Gal. V, 19. 20. 21.* Omnes autem vere credentes regnum DEI possidebunt, *Jo. III, 16. 36.* Itaque nulli in Christum vere credentes, quia tales sunt & manent, sunt idololatæ, homicidæ aut adulteri. Simul ac vero tales evaserunt, fidem salvantem penitus excusserunt. Atque hoc ulterius sic conficitur. Ubi vera contritio, odiumque & detestatio adulterii est, ibi locum non inuenit adulterii perpetratio, in sensu videlicet composito, quatenus adest detestatio huius peccati. Iterum: Quicumque homicidium committit, ille non amplius habet fiduciam filialem, ex qua possit Deum appellare Abba, seu patrem suum benignum; quia excidit iure filiationis; contra vero lex ipsi incussit timorem servilem, ita ut singulis momentis DEUM metuat vindicem, pœnasque temporales & æternas exhorrescat: nam timor servilis, & filialis *deuotata* sunt, *Rom VIII, 15.* In quam sententiam pulcre disserit B. Chemnitius: *Quando fides in peccatis non amplius retinet & exercet suam proprietatem, sed degenerat in Epicuream*

m-

impunitatis persuasionem (hæc est illa spes veniæ) quomodo in homine subsistere poterit? Quod inde facile ostendi potest; quia vera fidei proprietas est, promissionem Evangelii in sano sensu amplecti, & corde contrito in Christo quarere peccatorum solutionem seu liberationem a peccatis. Fructus denique verae fidei est, non peccato, sed iustitia vivere. Quicunque ergo horum alterutrum constanter intermitit, quomodo veram fidem retinebit; Et paulo post: Fides quoque amittitur, quando animus sine penitentia concipit & induit talem opinionem, seu persuasionem, quod velit & possit in peccatis perseverare & pergere, ac nihilominus propter Christum DEI gratiam habere & retinere. Manifestum autem est, talem fidem non esse veram. Illa enim non hoc quærit in Christo, ut libere possit peccata contra conscientiam exercere & cumulare, sed ab illis solvi. Chemn. LL. P. III. p. 102. Ceterum Pietistarum strophas quod attinet, sæpius excussæ illa sunt, nec proinde dignæ, quæ toties reducantur in scenam. Nemo enim negat, fiduciam illam salutarem, a mortaliter & contra conscientiam peccante amitti; at remanet tamen illis gratia illuminationis & notitiæ, nec non gratia convictionis & assensus. At inqvies, per hanc gratiam, videm non nisi cerebrinam, & quoddam quasi mentis idolum reddi? illud vero est, quod negamus. Utraque enim gratia, quæ mortaliter lapsis relinquitur, vera, viva & ex intentione DEI salutaris est. Quod ne prolixius probem, exemplum ipsius Davidis repero; quippe qui statu lapsus, per vivum Jehovam jurabat, quod oppressor istius pauperis sit vir mortis; annon vera hæc Jehovæ vindicis notitia fuit, annon verus assensus? eadem hæc gratia viva in illo

& salutaris fuit, quando doluit de admissis: peccavi Jehovah, 2. Sam. XII, 5. 6. seq. Plura de his suppeditabit Dn. D. Schelwigii Synopsis contro. Pietist. Art. I. §. 7.

§. XII.

Deinde altera, & præcipua quidem, conditio a formatione hujus peccati petitur, siquidem illud *sub spe gratie vel conservanda, vel tamen recuperanda* dicitur perpetrari. Ubi dum spem, sive fiduciam appello, minime omnium illam intelligo, quæ fructus Spiritus S. est, sed vanam potius & inanem persuasionem, ex pravis suggestionibus carnis subortam. Nascitur autem vana hæc persuasio potissimum 1) *ex depravatione Verbi gratie*, ut innuit textus notester, cum oraculum Paulinum: *ubi exuberavit peccatum, ibi magis exuberat gratia*, mirum quantum perverterent Pseudo-Apostoli, & in licentiam peccandi traherent, v. 1. 2) *ex bona intentione, cum actu illicito conjuncta*, quod iidem hinc patet, quia perseverare in peccatis volebant, ut DEI misericordia posset illustrari, *ib. 3.) ex peccati regnantis extenuatione*: Fingebant enim, peccatum in regenitis & cum DEO reconciliatis, velut in filiis, dissimulari, nec DEum ob rem adeo leviculam, statim commoveri; *Sub gratia sumus*, inquebant ex mente ipsorum, *lex non dominabitur nobis*, v. 14. Tandem 4) *Securitate a metu pœnarum* temporalium & æternarum. Non enim credebant, hominem per peccatum, mortem mereri, sed ex conditione naturæ tandem interire; quibus adeo aphorismus opponendus erat: *peccatum esse mortis opsonium*, v. 23. Atque hoc illud

illud est, quod S. Judas in Epistola sua vocat: *χάρις τῆ θεῆ ἡμῶν μετατίθεναι εἰς ἀσέλγειαν*, gratiam D E I transferre ad lasciviam. Verbum enim hoc significat aliquid a fine, & scopo suo ad alienum & contrarium transferre, *Ebr. VII. 12. Gal. I. 6.* Cum ergo scopus gratiæ Evangelicæ sit in hominibus operari sanctitatem, & virtutem, *Tit. II, 11.* Pseudo-Doctores ex his aliisque carnis suggestionibus scopum illum transferebant ad luxuriam suam palliandam, & sub prætecto libertatis Evangelicæ omnem vitæ turpitudinem invehere laborabant. Pluribus autem id persequitur Sapiens: *Ne dicas peccavi, & quid mihi factum est? Dominus enim est longanimis. De reconciliatione ne securus esto, ut addas peccatum super peccata. Et ne dicas, miseratio ejus est multa, multitudinem peccatorum meorum reconciliabit: Misericordia enim & ira apud ipsum, super peccatoribus requiescit furor ejus. Ne procrastina convertere ad dominum, & ne extrabe diem ex die: subito enim egredietur ira Domini, & in tempore vindictæ peribis, Cap. V, 4. seqq.*

§. XIII.

Quod si his assertis subnectere exempla, foret animus: nā campum longe amplissimum ingrederer. Qui enim ex ejusmodi *detorsione Evangelii*, carnis palliare illecebras ausi sunt, jam tempore Apostolorum, & deinceps exstiterunt. Cerinthianos constat, atque Ebionitas mille annorum delicias sibi promississe, idque ex Joannis Apocalypsi male intellecta fingeant. *Cerinthus, hostis illedroinarum Scripturarum*, Eusebius ex Dionysio refert,
sen-

sentit, mille annorum spacium in nuptialibus festis transactum iri, quo facilius imperitos homines decipiat. Hæc enim fuit illius opinio: regnum Christi terrenum futurum. Et quarum rerum cupiditate ipse flagrabat, utpote voluptati corporis obnoxius, carniqve addictus, in iis regnum Dei situm fore somniavit. Hoc est, in cibo & potu, ac nuptiis; (at Chiliastræ nostri ab hoc alienos se esse simulant, cum mollius de his loquantur, sed similem fucum faciebat Cerinthus, ut sequitur,) atqve ut honestiori vocabulo istiusmodi voluptates velaret, in festis & sacrificiis atqve hostiarum mactationibus regnum DEI situm esse contendit. Addit Eusebius, quod auctoritatem figmentis suis ex Joannis Evangelio mutuatus fuerit, Lib. III. H. E. c. 28. Non dissimilia sunt, quæ de Menandro, Simonis Magi discipulo, scribit Augustinus: Quod concubitum mulierum promiscuum, amplexus, omnemqve meram turpitudinem, tanquam gratiæ Dei erga homines fructum, bonos deniqve & sanctos mores, qui lege Dei iubentur, per gratiæ DEI prædicationem, ut jam inutiles & vanum studium tolli & antiquari senserit, & quod Saturnius turpitudinem Simonianam in Syria confirmaverit, Cap. I. de Hæres. Ceterum de Gnosticis, qui ad ævum Apostolicum proxime accedebant, portentosa plane sunt, quæ refert Epiphanius: Finito convivio, cum satietate venas distenderint, ad libidinem irruitantur. Dum Vir a muliere discedens, sic eam alloquitur: Surge, & fratri caritatem exhibe. Addit auctor, quod peracto stupro subinde preces conceperint, quasi commissum facinus illico bonis operibus expiare potuerint, Hæres. XXVI. §. 4. Quin imo subjungit scriptor fide dignissimus:

Post-

Postquam iterando sæpius concubitu, ac fictis illis nominibus repetendis, (quibus congressus indicabant) DCCXXX. numerum implerunt, deinceps, qui id egerit, (horresco dicere) palam de se prædicare non dubitat: Ego sum Christus, ib. §. 9. Incredibile dictu est; sed tamen fidem omnium temporum impetrat, quod opinione sanctitatis, adeo turgescant nonnulli, ut gravissima licet scelera perpetrent; tamen in ipso Dei conspectu se pro sanctis habeant, nec ullam ejus vindictam extimescant. Quod si enim de peccatis arguantur: non se peccasse quoad internum hominem, regerunt, sed tantum quoad externum & bestialem illum, corpore & anima constantem. Internum autem hominem, excitari ex *Deo*, quod in profundissimo animæ fundo lateat, adeoque spiritus itemque & Christus internus aliquando dicatur. Hunc itaque internum hominem, purum semper & sanctum manere, etiamsi bestialis homo peccet, studio autem virtutis indies eundem augeri, tandemque deificari. Vid. Colberg. *Christianism. Platon. P. I. 106. P. II. 374.* adde recentem Auctorem, *Von der alten und neuen Schwärmer Wiedertäuferischen Geist / p. 53. seq.* quo libro præclare meritus est auctor ille de Ecclesia, dum adeo vivis coloribus veterum fanaticorum facinora depingit, ut novelli, qui hodie turbant Ecclesiam, suam ipsorum imaginem in iis contemplantur.

§. XIV.

Levius quidem peccant, attamen peccatum mortale sibi dominari sinunt, qui ex bona intentione in actu illicito versantur. Et tales quidem erant, qui, cum interficerent Christi discipulos, existimabant, se victimam immolare

D

DEO

DEO gratissimam, Jo. XVI. 2. pratexebant enim impietati suæ pietatis imaginem, ac veræ pietatis Doctores impietatis reos peragebant, ut Erasmus in *paraphrasi* ad h. l. asserit. Ita Sacerdos quidam Hispanus liberos furrripuit Sarracenis, quos simul ac sacro fonte tinxerat, e medio sustulit, *mente adeo secura, ut superis, si placet, innocenti infantium sanguine religiose admodum litasse crederet*, auctore Anton. de Sarasa, *in arte semper gaudendi, Tom. I. p. 79. 80.* Ecquid vero de iis habendum, qui capitali quodam odio accensi in mutuum prodeunt certamen; delicti tamen veniam sperant, si sacris prius epulis fruuntur? Sic de Christianis superiorum temporum memoriæ proditum est, quod in duellum prodituri, singulis fere passibus se salutifero crucis signo præmuniverint, quin & verbi ministrum habuerint comitem, qui moribundos solaretur, Madero teste, *de Duello, p. 54. & 119.* Arbitrium hujus rei sit penes Apostolum, qui *iras, concertationes & cades inter manifesta carnis opera refert, & qui talia perpetrant, ex regno DEI excludit, Gal. V, 20. 21.* Qui famam, aut leges patrias obtendit, audiat illud Hincmari, Remensis Archiepiscopi: *Defendant se, quantum volunt, qui ejusmodi sunt, sive per leges, si ulla sunt, mundanas, sive per consuetudines humanas; tamen, si Christiani sunt, sciant, se in die judicii, nec Romanis, nec Saticis, nec Gundebadis, sed divinis & Apostolicis legibus judicandos. Opp. p. 340.*

§ XV.

Pergo ad extenuationem peccati, qua sibi in gravissimis sæpe sceleribus multi blandiuntur. Cum enim
 quæ

quavis fere natio suo indulgeat genio, quæstio moveri poterat *utrum* nationalia illa vitia, quæ ut plurimum sub spe consequendæ veniæ admittuntur, in regnantium classem referenda sint? Germanos enim ad ebriositatem, Italos ad libidinem, Hispanos ad fastum, Gallos ad levitatem procliviores esse, auctores observant, qui de moribus gentium aliquid tradiderunt. Equidem humanæ imbecillitatis DEum vel maxime rationem habiturum esse, nihil dubii est, dum unusquisque a propria concupiscentia abstrahitur & inescatur, Jac. I, 14. Interim tamen lex in his talibus non dispensat, nec, ubi quis peccatis hisce succumbit, atque reluctari desinit, de gratia salutari & fide certus esse potest. *Nam proprietas vere fidei non est, quarere turpitudinis privilegium, sed corde contrito quarere peccatorum remissionem in verbo & sacramento propter Christum*, ut sæpius inculcat Chemnitius, part. III. LL. p. 103. Ceterum pharisæi, *δουλοῦσθε τοῖς ἰσχυροῖς* illi, & opinione justitiæ suæ turgidi, ut viam sibi sternerent ad perfectiorem legis impletionem, statuebant, quædam mandata DEI esse levia, nec æternam condemnationem mereri, quos ideo Servator corrigit, Matth. V, 21. seqq. Horum discipuli, Romanenses, distinguunt quidem inter peccata mortalia, ut appellamus, atque venialia; sed abutuntur hac distinctione ad asserendum, peccatis minoribus non amitti perfectionem justitiæ, nec adeo contra legem DEI peccata venialia militare. Cujus rei non obscurum specimen patres Tridentini nobis exhibent, qui *sess. XIV. c. 5.* statuunt, non esse necesse, conteri de venialibus peccatis, nec ea confiteri. Cum vero præun-

te Lombardo, ἑπταμοδιδασκάλη, septem tantum peccata mortalia constituent: *superbiam, avaritiam, invidiam, iram, acediam, gulam, luxuriam*, reliqua vero venialia esse censent, quivis intelligit, *atheismum, haeresin, blasphemiam, perjurium, rebellionem in parentes aut principes*, & plura hujusmodi inter venialia referri, nec confessionem illorum exigi, *vid. Chemnit. Exam. Concil. Trident. p. 383.* Item *Sedanenses, Thesaur. Dissp. 213.*

§. XVI.

Atque hinc est, quod Pontificii etiam a futuris peccatis, interim animo jam conceptis, absolvere soleant suos, non eum in finem, ut a cœpto crimine desistat poenitens, & in novitate vitae ambulet, sed ut nihilominus committere istud pergat, ea fretus fiducia, quod animam nihilominus indemnem servaturus sit. Nota est illa Tezelii nundinatio, qua certo soluto pretio, simplicibus pro perpetrandis adhuc peccatis diploma dedit. Lepidam historiam ex monumentis fide dignis, refert Seckendorffius: *Cum Lipsia esset, & multam pecuniam a civibus & nobilitate corrasisset, convenit eum Nobilis quispian fraudem ejus subodoratus, & ex eo quaesivit, an absolutionem impertiri posset de peccato, quod in animo sibi proposuisset? respondet Tezelius, se id posse, sed accepta pecunie summa parata. Nobilis nihil cunctatus, quod poscerat, solvit, & indulgentiarum diploma pro crimine destinato, Tezelii manu & sigillo firmatum, accepit. Non multo post, cum Tezelius Lipsia discederet, Nobilis explorato ejus itinere, loco commodo illum per insidias adortus, nummis spoliavit, & fuste insuper probe dedolavit, vacuumque*

Li

Lipsiam dimittit, indicans, hoc esse illud peccatum, quod in mente habuisset, & pro quo veniam impetrasset. *Hist. Lutheranis. Lib. I. Sect. XII. §. 12. p. 26.* Equidem thesin ipsam de absolutione a futuris peccatis non facile defendunt Pontificii: interim eam satis demonstrant in praxi. Ecquæ enim latent Jacobi Clementis & Fr. Ravallaci facinora, in Reges Gallia commissa? Et de hoc quidem Thuanus refert, quod Henricum IV. interfectorum Sacrificio Missatico interfuerit, precatusque sit, ut gratia DEI & communionis fidelium particeps fieret: *Hist. ad A. 1610. 83.* Accedit, quod Pontificii superstitiose nimis suum propugnent sigillum confessionis, de non detegenda in Remp. machinatione, ne in causa quidem Majestatis, & præsentis Regis ac regni periculo. Cujus rei exempla, ex actis Anglicanis juxta & Gallicis producit Zieglerus noster, *Jur. Canon. ad Lancellottum, p. 356.*

§. XVII.

Nunc vero restat illa, quam indicavi, securitas a metu pœnarum temporalium & æternarum, quæ sæpenumero conjuncta est cum induratione. Et tales quidem erant auditores Amosi, dicentes: *Non appropinquabit & non preoccupabit nos malum istud, c. IX. 10.* Nec alius indolis auditores Sophoniae erant, qui defixi in facibus suis, inquebant: *Non faciet bene Dominus, & non faciet male. C. 1. 12.* Tales omnino plurimi inter Israëlitas, qui de malo ad malum pergebant, & inique agendo se fatigabant, & cum malitia succederet, exultabant, *Jer. IX. 3. seqq. XI. 15.* Hinc ira Dei exandescit in illos: *Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt, & clamabunt ad me, & non exaudiam illos. v. 11. seqq.* Sed de his tractatores homilæ tici uberius agunt.

§. XVIII.

Itaque & ultima conditio, hujus peccati, quæ per definitionem nostram a fine & effectu ducitur, facile innotescit. Finis enim, ad quam peccator adspirat, bonum non verum & honestum, sed *imaginarium* & vel reclamante conscientia, turpe est. Sic avarus sæpe DE-um abnegat, ut acquirat divitias, quare etiam in Scripturis *Idololatra* vocatur, *Eph. V. 5.* Sic ambitiosus sæpe religionem suam dissimulat, aut deserit plane, ad consequendum majorem nominis splendorem summumque honoris apicem; ratus, si orthodoxam fidem saltem corde foveat, veniam peccati sibi paratam fore. Sed adversus hos militat illud: *Quisquis negaverit me coram hominibus, negabo eum & ego coram Patre meo, qui est in caelis, Matth. X, 33.* tum & istud, quod habetur, *Apoc. XIX, 9. 10. 11.* Sic, qui perjurium committit, ne vel coram mundo existimationem & famam, aut Patroni cujusdam favorem perdat: bonum non nisi *imaginarium* consecratur, at cauteriatam tamen reddit conscientiam, ut ut spe gratiæ recuperandæ, eam tranquillare sustineat, *Matth. V, 33.* *Effectus* & consequens hujus peccati est amissio fidei, ceu gratiæ specialis, & tandem condemnatio æterna; non *peremptoria* quidem & *absoluta*, sed propter *μετανοήσας* Dei *dilatatoria*, & *hypothetica*, nisi vera scilicet subsequatur conversio, ut definitio habet. Atque hoc membrum ideo in omni definitione peccati mortalis addendum esse censet Chemnitius, *ne hæc doctrina conjiciat lapsos vel in desperationem, vel in sensum reprobum: L. de pecc. p. 102.*

§. XIX.

Jam igitur princeps propemodum quæstio relinquitur:

an qui toties sub spe veniæ peccavit , & in eodem usque ad ultimam mortis horam perseveravit , peremptorie & finaliter , ante finem vitæ rejectus sit , adeo , ut amplius in gratiam Dei recipi non possit? Equidem ἐξαρώνιον hoc bellum est , & pridem depugnatū , sed tamen hujusmodi , quod nullo unquam tempore finiendum est. Veritas enim Evangelica nunquam deferenda , sed instar depositi divini , omni posteritati commendanda. Sed audias occentari proverbium illud tritum : **Wer auff Barmherzigkeit sündiget / dem wird mit Unbarmherzigkeit gelohnet** : cujus haut dubie sensus est , gratiam Dei sapius spretam verti in implacabilem furorem. Nec nego , qui in hoc peccato perseveret , & in finali impoenitentia decedat , colligere sibi iram in die judicii : interim , dum in via est , μακροδομίαν Dei semper habet obviam , quippe quæ non desinit , nisi cum vita , id quod velut nescientibus exprobrat Apostolus : *An nescis , quod bonitas Dei ad pœnitentiam te invitet ; Rom. II. 4.* Ergo Dei gratia adhuc major est , quam hominum impoenitentia : & qui hoc negat , is demum *contemnere , & flocci facere censetur divitias bonitatis , tolerantie & lenitatis divine* , ex sententia Chemnitii , *l. c.* At enim vero , annon hoc est , securis sternere pulvinar , & ad nequitiam supinis manibus invitare ? Miror vero & sæpe indignor , adeo projecti pudoris esse hominis , ut Evangelium pro securitatis asylo habeant , quod suo natura est *potentia ad salutem* , Rom. I. 16. Annon satis suscitabili est , hunc peccatorem non esse *sub gratia* , sed *sub lege* ? i. e. quoties Dei nomen personat , non posse Deum appellare Patrem , sed extimescere , ut judicem ; cum ad se respicit , de omni virtute & justitia desperare ; præterea singulis momentis ex-

po-

positum esse pœnis, si non illico æternis, temporalibus tamen, quas si vix sufferunt credentes, cum castigationes paternæ sunt, ecquò animo ferent impœnitentes, cum virga ferrea se percuti sentient? Verbo: Scriptura S. nullibi portam peccandi aperit; sed ubi quisquam est lapsus, nullibi eandem occludit, quod uno quodam emphatico Aphorismo conjungit Joannes, *1. Cor. II, 1.*

§. XX.

Denique censuram peccatorum multo difficillimam esse judico. Sæpe enim vel oculatissimus Eli pro temulenta & ebria habuit feminam, quæ tamen verò in Deum amore flagravat. Vicissim, Phariseus aliquis trabem in oculis suis non advertit, & in alienis festucam perspexit, qua occasione temerarium judicium Christus reprehendit, *Matth. VIII. 1. 2. seqq.* Itaque cautela hic opus est, ne quod ex infirmitate & præoccupatione carnis committitur, illico pro hoc tali peccato habeamus, quippe quod tum demum emergit, cum cessante lucta & voluntate in obsequium redacta, regnat, id eoque mortale, contra conscientiam, & proæreticum peccatum est, ut supra patuit. *Sunt enim quedam vitia, sine quibus hæc vita transigi non potest, ut Augustinus alicubi loquitur. Proinde, qui sibi videtur stare, videat, ne cadat, 1. Cor. X, 12.* Male autem sibi stare videtur, & qui Epicuræ indulget securitati, & qui Pharisaicæ sanctitatis opinione turget. Uterque enim propius abest a casu. Luctandum itaque nobis per omnem vitam est, & ubi succumbamus, quotidiana pœnitentia resurgendum, & properandum ad *ἵλασθαι* cum publicano: *O Deus, propitius esto mihi peccatori!*

Luc. XVIII, 13.

S. D. G.

Wittenberg, Diss., 1702
(A-R)

ULB Halle 3
003 269 353

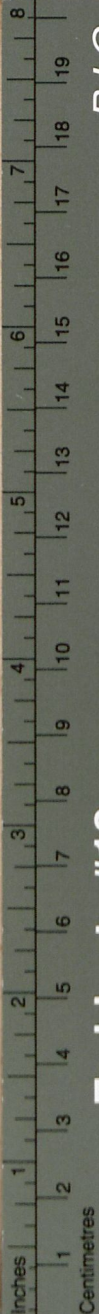

Sl.

1018

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

1703 24
21
THEOLOGICA SOLENNIS,

De
C A T O
E V E N I Æ
M I S S O,

ad Rom. VI.

Q V A M,
M A G N I F I C E N T I S S I M O,
P R I N C I P E A C D O M I N O,
D O M I N O

S O A U G U S T O,

E T E L E C T. S A X. H E R E D E,
E T C. E T C.

P R Æ S I D I O

J O H A N N I S N E U M A N N I,

P U B L. A L U M N. E L E C T. E P H O R I,
B I B L I O T H E C A R I I,

T H E O L O G I A H O N O -

R A R I O R U M
I N V E N T I O N E Q V E N D I S,
P R Æ F E N D E T

A N N O M D C C L X X I I I

J E V E R A N A R E C T O R, n u n c v e r o C o n s i l i a r i u s

M I N I S T E R, J e v e r a n a r u m E c c l e s i a r u m S u p e r i n -

T E N D I A R I U S o p p i d a n u s d e s i g n a t u s,

h a b i t a n s i n A. O. R. c h I b e c I I.

- & p o m e r i d i a n i s.

Q U O E X C U S A.

L i t e r i s M E Y E R I A N I S, 1703.